

POSUDEK vedoucí práce NA BAKALÁŘKOU PRÁCI Elišky Kulhánkové
„Fonematické uvědomování a jeho význam pro osvojování gramotnosti v alfabatických jazycích“

Bakalářská práce Elišky Kulhánkové se věnuje aktuálnímu, prozatím především v zahraniční literatuře zakotvenému, tématu. Vznikala v průběhu dvou let v úzké vazbě na výzkumné projekty zaměřené na studium vývoje čtenářských dovedností, které na FHS realizují a ve vazbě na výzkumnou spolupráci s katedrou psychologie University v Liverpoolu. Zadání této práce mělo vést ke studiu literatury k tématu, kterému se zmiňované výzkumy věnují, neboť obratnost ve výzkumném terénu předpokládá porozumění teorii věnované vývoji fonologických a dalších čtenářských dovedností.

Mohu s potěšením konstatovat, že Eliška Kulhánková si v průběhu posledních dvou let osvojila principy sběru dat ve výzkumech zaměřených na studium vývoje fonologických a čtenářských dovedností, seznámila se s procedurami a metodami, které hrají klíčovou roli v realizaci těchto výzkumných projektů, měla několikrát možnost zažívat „strasti i slasti“ výzkumu, který je vázaný na prostředí mateřských škol... lze ji tedy právem považovat za zkušného administrátora výzkumných dat na poli experimentální pedagogické psychologie. V lednu 2008 se mnou také cestovala na mezinárodní workshop věnovaný vývoji čtenářských dovedností konaný na University of Warwick, kde prokázala obratnost v práci s výzkumným materiálem i schopnost prezentace v anglickém jazyce. Předkládaná práce je tak svým způsobem jen zlomkem toho, co Eliška Kulhánková skutečně z oblasti výzkumu vývoje fonologických dovedností ovládá.

Text předkládané práce má 70 stran textu 10 stran příloh.

Práce Elišky Kulhánkové se systematicky věnuje představení současného mezinárodního pojetí vývoje gramotnostních dovedností. Na první pohled se může zdát, že studium vývoje čtenářských a pisatelských dovedností je tématem mnohokrát zkoumaným, které jen stěží může přinést něco nového. Je třeba si ovšem uvědomit, že studium vývoje těchto dovedností je v české pedagogické psychologii jedním z nejrozpornějších témat. Bakalářská práce Elišky Kulhánkové citlivě ukazuje na „historické souvislosti“ současné izolovanosti české odborné literatury k tomuto tématu a svým obsahem se tak staví –dle mého názoru- k „nové generaci“ české pedagogické psychologie, tj. generaci, která pracuje ve vazbě na evropské a mezinárodní trendy ve výzkumu čtenářských dovedností i jejich deficitů.

Právě dosavadní „izolovanost“ české literatury ke sledovanému tématu, kterou autorka rozkrývá, je důvodem, proč se struktura předkládané práce odvíjí od osvětlení pojmu fonematické uvědomování. Pro evropskou a mezinárodní literaturu se jedná o klíčový pojem, od jehož pochopení se v tématu vývoje gramotnosti soudobé odborné literatury odvíjí téměř vše. Považuji tedy zpracování zahraniční literatury k otázce definice, výkladu a studia vztahu tohoto pojmu k problematice vývoje gramotnosti za velmi přínosné.

Text předkládané práce s opírá především o zahraniční, anglicky psanou literaturu. První kapitoly práce se věnují výkladu širších teoretických souvislostí, které osvětlují současné pojetí studia gramotnosti v odborné literatuře-tzv. lingvistický přístup.

Třetí kapitola seznamuje s dovedností fonologického uvědomování- nabízí definici tohoto pojmu, sleduje její vývoj i její konkrétní projevy ve výkonech dětí, ukazuje formy a metody diagnostiky této významné dovednosti. Čtvrtá kapitola pak osvětluje význam této dovednosti v procesu nabývání gramotnosti. Autorka zde velmi vtipně pracuje i s literaturou věnovanou deficitům vývoje gramotnosti, což dle mého názoru význam fonologických dovedností podtrhuje a umožňuje čtenáři lépe sledovanému tématu porozumět.

V páté kapitole autorka prokazuje hluboké porozumění studovanému tématu. Otevírá zde právě otázku sloučení dosavadní tradice české literatury ke studiu gramotnosti a tzv. lingvistického přístupu. Věcně a systematicky analyzuje klíčové české texty ke sledovanému tématu- zejména jejich terminologii a teoretická východiska -a dává je do vztahu s přístupem lingvistickým. Svým způsobem tato kapitola graduje v kapitole Diskuse. Právě tyto dvě kapitoly považuji za nehodnotnější části celého textu.

Z hlediska formy má předkládaná práce všechny náležitosti.

Oceňuji především logickou návaznost kapitol, jejich myšlenkovou provázanost a velmi zdařilou analýzu pojetí fonologického uvědomování v české a mezinárodní literatuře.

Považuji práci Elišky Kulhánkové za výborně zpracovanou bakalářskou esej, s potěšením ji doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení 47 bodů.

Mgr. Gabriela Málková, Ph.D.

Praha 23.6.2008